

sobre la cuina empordanesa. Roses: Ajuntament de Roses/Diputació de Girona, 1999. 260 p.

REIXACH, Jaume. *El dia que em vaig conèixer*. Riells i Vilabrea: Ajuntament de Riells i Vilabrea, 2001. 257 p.

RIBAS i MORA, Maria Carme. *El meu pare patia la malaltia d'Alzheimer*. Girona: l'autora, 2000. 69 p.

RIBAS, Pasqual. *Òbits, fossars i enterraments en el paviment de l'església de Santa Maria de Castelló d'Empúries*. [s.l.]: Edició de l'autor, 2001. 148 p.

RIEGO, Bernardo. *La introducció de la fotografia en Espanya: un reto científico y cultural*. Girona: CCG, 2000. 256 p.

RIGAU i RIGAU, Antoni Maria. *El teixit de la memòria: articles d'Antoni Maria Rigau i Rigau (1946-2000)*. Girona: Amr Publicitat, 2001. 1.424 p.

RUYRA, Joaquim [editat per Àlvar MADUELL]. *Quatre fulls dispersos de Joaquim Ruyra*. Barcelona: Argra Trading, 2000. 85 p.

SAGRERA, Jordi; NOLLA, Josep Maria. *La catedral de Girona: redescobrir la seu romànica*. Girona: Ajuntament de Girona, 2000. 123 p.

SAGUER, Neus. *Un tres i fora: itineraris per aprendre a escoltar, comptar i repartir sardanes*. Girona: CCG, 2001. 224 p.

SALA, Joan. *Josep Berga i Boix, intèrpret d'una època (1873-1914)*. Olot: Carme Simón, 2000. 134 p.

SALA, Jordi. *L'estètica de Josep Carner: la poesia de tema amorós*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2000. 288 p.

SALLET, Aristides. *Roques a flor d'aigua*. Girona: CCG, 2001. 96 p.

Postmedieval i preindustrial

EGEA CODINA, Antoni. **Figueres als segles XVI i XVII**. Quaderns d'Història de Figueres, vol. 2, 1999.

La història urbana és una de les línies d'investigació més interessants derivades de l'escola dels *Annals*. Les obres modèliques, com les de Pierre Deyon sobre Amiens o Bartolomé Benassar sobre Valladolid, suposen un estudi integrat dels marcs econòmic, social i demogràfic, on tenen lloc les diferents activitats d'una ciutat de l'Antic Règim, o allò que Jan de Vries ha anomenat la ciutat postmedieval preindustrial (*European Urbanization 1500-1800, 1984*), és a dir, la ciutat en el temps modern.

Un magnífic exemple de l'aplicació d'aquesta línia d'investigació és la que ens proporciona el treball d'Antoni Egea Codina sobre la Figueres dels segles XVI i XVII.

L'autor, que ja havia avançat prèviament treballs parcials on es documentava l'evolució urbana de la ciutat, publicats en els *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos*, ens proposa ara una visió integrada de la ciutat, en la qual els esdeveniments polítics són un simple marc temporal en què es desenvolupa la vida de milers de figuerencs anònims.

És un període en què Figueres començà a esdevenir la ciutat més important

de l'Empordà, mercès al comerç que li propiciava la seva situació en un privilegiat encreuament de camins. La relativa situació de pau anterior a la guerra dels Segadors va permetre el progrés de les manufactures de pells, així com dels mercats i de les fires. Al seu costat van créixer esglésies i convents i tota mena de serveis, mentre la ciutat anava engrandint el seu perímetre.

Per documentar-nos sobre aquests aspectes, la gran aportació de l'autor ha estat la revisió dels protocols notariaus que es troben a l'Arxiu Històric de Girona, sobretot el centenar de volums de la dècada 1600-1609. S'hi ha pogut identificar el nom, la professió, dades sobre la vida quotidiana i a vegades l'origen de més d'un miler de figuerencs que van requerir la intervenció d'un notari. Certament que no totes les activitats humanes queden reflectides en aquests protocols, però la informació que l'autor ha pogut extreure'n les fa, sens dubte, una font avantatjosa d'informació. De forma complementària, l'autor ha consultat també el capbreu de Figueres del monestir de Santa Maria de Vilabertran, actes de visites pastorals i correspondència de diversos pobles, que proporcionen valuoses informacions sobre els dominis del cenobi i dels censos que rebia, així com dades sobre la revolta castellana de 1640 i les epidèmies de pesta de 1650-1653.

El resultat és una obra rigorosa en el seu contingut, però estructurada en capítols curts, dins els paràmetres d'un format de divulgació, propi de la sèrie. Una obra que, tant pels seus continguts com per la metodologia emprada, ultrapassa el seu àmbit estrictament local i fa una important aportació a la història moderna del nostre país, alhora que es converteix en un bon exemple a seguir per a moltes altres poblacions.

Àngel Bosch i Lloret

Un retrat històric imprescindible

HERNÁNDEZ I BAGUÉ, Santiago. **Palafrugell i el suro (Feina i gent dels inicis de la indústria a la postguerra)**. Quaderns de Palafrugell, núm. 11. Coeditat per l'Ajuntament de Palafrugell i la Diputació de Girona. Palafrugell, abril de 2002. 240 pàgines.

Palafrugell i el suro és, evidentment, un llibre local, perquè les dades i les vivències que descriu són les d'aquesta vila del Baix Empordà. Però tant per la transcendència i el lideratge que va tenir la indústria palafrugellenca en el sector surer durant el període descrit com per les inevitables similituds amb altres poblacions del mateix perfil, aquest llibre és un retrat

històric imprescindible per comprendre'n coses essencials. Per exemple, perquè s'hi van produir moments d'extraordinària activitat cultural i social, molt superiors a la d'avui, sobretot si es comparen les poblacions i l'estabilitat social i econòmica d'aquells temps i d'ara; i per interpretar amb més fonament la nostra realitat contemporània a les viles sureres, sense cap dubte condicionades pel tarannà i pels esdeveniments sorgits a l'ombra d'aquest complex aglomerat d'indústria, societat, economia i cultura pastat a l'entorn del suro.

Palafrugell i el suro pren aquesta activitat industrial com a eix, però al seu entorn reconstrueix pràcticament la història de Palafrugell, perquè busca els enllaços de l'activitat productiva amb els esdeveniments polítics (la Gran Guerra, els fets del 34...), les entitats corporatives i gremials, l'evolució de la tecnologia pròpia i de la general (com el telèfon o l'automòbil), l'urbanisme local, l'assistència sanitària, la situa-

ció de la dona i els moviments polítics i sindicals.

Santiago Hernández (Amer, 1948) ja tenia molta feina feta quan va rebre l'encàrrec d'escriure aquest llibre. Historiador interessat en el món surer, és també autor d'*El món del suro*, que duu el número 9 de la col·lecció de Quaderns de la Revista de Girona. Per tota aquesta feina prèvia, coneixia prou bé els autors que l'havien precedit i per això és pot dir que *Palafrugell i el suro* supera en capacitat narrativa, en compilació interdisciplinària, en simplificació tècnica i, naturalment, en actualització, les obres tradicionals signades per Ramir Medir.

No obstant això, per centrar-se en Palafrugell ha necessitat afegir-hi «140 matins» d'investigació, tal com diu en el text introductori. Sobretot perquè ha tingut la sort de trobar-se amb dos centres que són deus riquíssimes de documentació: l'Arxiu Històric i el Museu del Suro de Palafrugell, als responsables dels quals Hernández sap agrair també la feina d'investigació. És important que ho faci i que en parlem aquí, perquè si els llibres com *Palafrugell i el suro* són síntesis assequibles i manejables d'altíssim valor, convé convidar tothom en general a visitar els centres on s'han documentat i on tenim dipositada la nostra història. Sobretot els centres que, com els de Palafrugell, no

romanen estàtics administrant un patrimoni sinó que treballen per augmentar-lo constantment i per fomentar-hi la investigació. Per això és possible trobar-hi sempre informació inèdita, nous elements.

I pel mateix motiu convé convidar Santiago Hernández i els responsables de la col·lecció de Quaderns de Palafrugell a completar l'estudi. Perquè si una cosa sap greu d'aquest llibre és que el subtítol ens indica que abasta fins a l'acabament de la Guerra Civil i, tant els precedents, com la guerra, com la represa de l'activitat, amb totes les implicacions polítiques i econòmiques, hi són tractats molt més superficialment que la resta.

D'altra banda, no podem oblidar que la indústria i la societat sureres a Palafrugell, de la postguerra al 2000, han passat a un segon terme i han viscut vicissituds determinants, com els tancaments definitius i les profundes transformacions que han estat capaços de fer els que han acceptat el repte de continuar, la qual cosa forneix matèria suficient per a un altre volum. I, finalment, un altre retret: la manca de cura dels editors, que deixen publicar el llibre amb el text de continuïtat penjat i inacabat a la plana 223, en plena explicació dels fets del 1934.

Enric Serra Amat

Església catòlica i administració pública

GUTIÉRREZ DEL MORAL, Mª Jesús.
Confesiones religiosas i administraciones públicas. Las relaciones en Girona (1914-1996).
Editorial Scripta, 2001.

La tradicional catolicitat del poble espanyol ha propiciat una intensa relació entre l'administració pública i l'Església catòlica, que tant s'ha pogut observar a nivell estatal, autonòmic, provincial com local. Els darrers anys aquesta relació s'està fent extensiva a d'altres confessions religioses, ja d'una manera restrictiva després del Concili Vaticà II i molt més oberta després de la transició política.

El llibre de la professora Gutiérrez del Moral estudia a fons aquesta relació institucional en un període tan dens en canvis polítics i de mentalitat com ho és el que transcorre entre els anys 1914 i 1996. I ho circumscriu molt especialment a les corporacions públiques gironines —Diputació, Ajuntament i darrerament Universitat de Girona—, sense desentendre's del context general del país dintre del qual es mouen les entitats locals.

Mancomunitat, dictadura, guerra i postguerra, règim del general Franco i finalment democràcia. En tan diverses situacions es va movent aquesta relació que, si bé en alguns casos és de simple i clara ajuda del poder civil a organitzacions